

POROČILO O PRESKUSU ŠT.: U2013-004

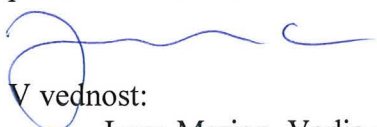
Naročnik: Tisa d.o.o., Cesta v Prod 84 1000 Ljubljana
Številka zapisnika:
Št. vzorca iz zapisnika:
Opis vzorca: Poškodbe na deble javorjev in lipah
Datum prejema vzorca: 7. 6. 2012 ob 15:00
Čas izvajanja preskusa: od 7. 6. 2012 do 28. 3. 2013
Datum izdaje poročila: 28. 3. 2012
Namen testiranja: določitev povzročitelja poškodb debla javorjev in lipah

Metoda	Rezultat	Opomba
LVG SOP/Žuželke in pršice	Javori: <i>Eutypella parasitica</i> , <i>Agrilus</i> sp., <i>Lepidoptera</i> Lipi: <i>Ovalisia mirifica</i> , <i>Ropalopus</i> <i>macropus</i>	

Analizni izvid opravil:
dr. Maarten de Groot
prof. dr. Dušan Jurc

Tehnično odgovornost prevzema:
dr. Primož Simončič
direktor GIS

V vednost:

- Lena Marion, Vodja oddelka za arboristiko, TISA d.o.o.
- Gozdarska knjižnice,
- Arkiv LVG

DODATEK K ANALIZNEMU IZVIDU ŠT.: U2013-004

1) PODATKI O LOKACIJI IN ČASU POJAVA

Na Poti spominov in tovarištva (PST) v zahodnem delu Ljubljane so zaposleni v podjetju Tisa d.o.o. opazili sušenje lip (*Tilia* spp.), mladih dreves ostrolistnega javora (*Acer platanoides*) in 30-40 let starih dreves gorskega javora (*A. pseudoplatanus*). Pred tremi do petimi leti je bil na omenjenih drevesih opazen vpliv suše. Pri lipah pa je bilo že v letu 2010 opaženo značilno manjše listje v vrhovih krošenj. V letu 2012 je bilo na lokaciji od Brdnikove proti Kosezam posekanih približno 20 javorovih dreves, na lokaciji od Ceste na Brdo proti Kosezam pa deset lip.

2) REZULTATI, MERITVE

Posekana drevesa smo si ogledali na terenu in dele dreves, ki so kazali znake poškodb zaradi žuželk (izhodne odprtine, odmirajoči deli skorje, deli debel z ranami) ali okužbe z glivami, odpeljali v Laboratorij za varstvo gozdov (LVG) na Gozdarskem inštitutu Slovenije (GIS). Na terenu smo na gorskem javoru odkrili več javorovih rakov, ki jih povzroča gliva *Eutypella parasitica*. Na nekaterih drevesih smo opazili mravlje. V nekaterih deblih smo odkrili rove, ki bi jih lahko povzročili kozlički (Cerambycidae) ali pa vrbov zavrtač *Cossus cossus* (L. 1758). Ker ličink v rovih nismo odkrili, natančnejša determinacija ni bila mogoča. V skorji javorov smo opazili izhodne odprtine značilne za vrste iz rodu *Agrilus*. Debla z omenjenimi poškodbami smo shranili v LVG, vendar se žuželke niso razvile in izlegle.

Izhodne odprtine in rove, ki so se nahajali tik pod skorjo dreves, smo odkrili tudi na nekaterih lipah. Ulovili smo dva odrasla hrošča, identifikacija v LVG pa je pokazala, da gre za vrsto *Ovalisia mirifica* (Mulsant, 1855) (Coleoptera: Buprestidae). Iz debel lipe, ki smo jih hranili v LVG, je izlezel en osebek vrste *Ropalopus macropus* (Germar 1824) (Coleoptera: Cerambycidae).

3) KOMENTAR IN PREDLOGI ZA UKREPANJE

Na lipah in javorih smo ugotovili več različnih bolezni in škodljivcev, tako da je težko določiti glavni vzrok odmiranja in oslabitve dreves. Javorov rak je bil šele pred kratkim prvič odkrit v Evropi in sicer prav v Ljubljani. Bolezen sicer za drevo po navadi ni usodna, zmanjša pa njegovo estetsko vrednost. Okuženo drevo je bolj dovzetno za okužbe z glivami, ki razgrajujejo les, v primerih močnejšega vetra pa se pogosto na mestu rakave rane prelomijo. Krasnik *O. mirifica* se pojavlja predvsem na lipah, ličinke se razvijajo v skorji gostitelja, razvoj pa traja 1 do 2 leti. Obdobje letenja te vrste je od maja do julija. Vrsta *R. macropus* se pojavlja na različnih gostiteljih kot so lipe, hrasti in bresti. Ličinke za razvoj potrebujejo dve leti, hrošči letajo v juniju in juliju, vrsta pa v Sloveniji ni pogosta.

Čeprav smo na drevesih odkrili več različnih škodljivih organizmov, se zdi, da so bila drevesa oslabljenega že pred napadom omenjenih vrst. Le te običajno napadajo gostitelje, ki so v stresu in ne predstavljajo primarnega vzroka oslabitve oziroma odmrtnosti. Lipe in javorji so na PST rasli na neustreznem rastišču, v tleh, ki so težka, glinasta, vlažna in neprezračena (oglejena tla, kjer v okolici rastejo hrasti, vrbe in jelše). Lipe in javorji najbolje uspevajo v zračnih, globokih in bogatih tleh. V suhi težki glinasti tli razpokajo, kar še dodatno poškoduje koreninski sistem neprilagojenih dreves. Priporočamo, da se na omenjenih lokacijah sadi vrste, ki so bolj prilagojene na težka, glinasta tla.

4) DOKUMENTACIJA S FOTOGRAFIJAMI:

Slika 1. Krasnik *Ovalisia mirifica* ki je bil ulovljen na lipi (foto Lena Marion, 2012).

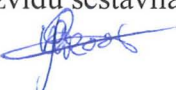
Slika 2. Rovi na javoru ob Poti spominov in tovarištva (foto Lena Marion, 2012).

Slika 3. Poškodbe na javoru ob Poti spominov in tovarištva (foto Lena Marion, 2012).

5) VIRI

- Jurc D., Ogris N., Slippers B., Stenlid J. 2005. First report of *Eutypella* canker of *Acer pseudoplatanus* in Europe. *New Disease Reports* 12, 37.
- Bense U. 1994. Longhorn Beetles: Illustrated Key to the Cerambycidae of Europe. Weikersheim, Verlag Josef Margraf: 513 str.
- Freude H., Harde K.W., Lohse G.A. 1979. Die Kafer Mitteleuropas: Band 6 Diversicornia. Heidelberg, Spektrum Akademischer Verlag: 367 str.
- Jurc M. 2008. Gozdna zoologija. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 348 str.
- Ogris N., Jurc D., Jurc M. 2005. Javorov rak (*Eutypella parasitica*: Ascomycota: Fungi) na gorskem javorju in maklenu: značilnosti in razlike. *Gozdarski Vestnik* 63 (10): 411-418.

Dodatek k analiznemu izvidu sestavila:
dr. Maarten de Groot in
prof. dr. Dušan Jurc

Tehnično odgovornost prevzema:
dr. Primož Simončič
direktor GIS

V vednost:

- Lena Marion, Vodja oddelka za arboristiko, TISA d.o.o,
- Gozdarska knjižnica,
- arhiv LVG.